

محسن دلاویز: | راهبردهای مهم برای کاهش شدت انرژی

محسن دلاویز: * از ویژگی‌های متفاوت حمل‌ونقل در ایران می‌توان به پایین بودن سرانه مالکیت خودرو، اما شدت انرژی بالا، ناوگان فرسوده سبک و سنگین، بالا بودن مصرف سوخت و آلاینده‌های خودروهایی تولیدی کشور، پایین بودن طول خطوط ریلی در کشور و وضع نابسامان ناوگان موتورسیکلت و تولیدات آن اشاره کرد.

مصرف نهایی انرژی در سال ۱۳۹۵، حدود یک میلیارد و ۳۴۵ میلیون بشکه معادل نفت خام بوده است که ۳۵ درصد آن در بخش خانگی و تجاری، ۲۴ درصد بخش صنعت، ۱۷ درصد کشاورزی و خوراک پتروشیمی و سایر و حدود ۲۴ درصد آن معادل ۳۲۰ میلیون بشکه معادل نفت خام در بخش حمل‌ونقل مصرف شده است. مصرف بخش حمل‌ونقل ۴۸ درصد بنزین، ۳۴ درصد نفت گاز و ۱۵ درصد گاز طبیعی است که از این مقدار مصرف انرژی در بخش حمل‌ونقل، حدود ۲۷۳ میلیون بشکه معادل نفت خام آن در بخش فرآورده‌های نفتی بوده است.

با توجه به اینکه از ۳۸۴ میلیون بشکه معادل نفت خام فرآورده‌های نفتی، ۲۷۳ میلیون بشکه آن در بخش حمل‌ونقل مصرف می‌شود (بیش از ۷۰ درصد آن)، در این یادداشت بیشتر به بحث مدیریت مصرف سوخت در بخش حمل‌ونقل پرداخته شده است. یکی از نیازهای مهم جوامع توسعه‌یافته و صنعتی، ایجاد سیستم حمل‌ونقل کامل، منظم و گسترده است. وجود یک سیستم حمل‌ونقل یکپارچه و جامع برای تأمین نیاز جابه‌جایی مسافر و انتقال کالا ضروری است. همه شیوه‌های حمل‌ونقل قادر به عرضه سطوح مختلف خدمات (که به وسیله مواردی چون راحتی و آسایش، سرعت، ایمنی و دسترسی اندازه‌گیری می‌شوند)، با توجه به سطوح مختلف هزینه هستند.

مصرف انرژی به تعداد سفرها بستگی دارد و ایجاد سفر به عوامل اقتصادی - اجتماعی از قبیل درآمد خانوار، مالکیت خودرو و جمعیت نواحی بستگی دارد. افزایش تولید خودرو و عدم گسترش متناسب شبکه معابر با توجه به رشد تولید خودرو سبب ایجاد تراکم، راهبندان‌های طولانی و کاهش سرعت متوسط سفر و افزایش سوخت مصرفی در شبکه می‌شود.

نیاز به بودجه و هزینه زیاد برای گسترش شبکه معابر و زمان بر بودن این پدیده ما را به راهکارهایی به منظور افزایش سطح خدمات حمل و نقل یا مدیریت تقاضا در بخش حمل و نقل وادار می کند. افزایش سطح خدمات حمل و نقل با استفاده از استراتژی های سیستم های حمل و نقل هوشمند به کاهش سوخت منجر می شود. با مدیریت تقاضای حمل و نقل سعی در کنترل و کاهش تقاضای حمل و نقل و کاهش سوخت داریم. از جمله این استراتژی ها می توان به استفاده از وسایل نقلیه با تعداد سرنشین بیشتر، تشویق به استفاده از حمل و نقل عمومی با اولویت مترو و با اعطای یارانه برای کاهش هزینه بلیت و تغییر ساعات کاری اشاره کرد. گسترش حمل و نقل همگانی به عنوان گزینه ای مناسب در کاهش سوخت به شمار می رود.

در بخش حمل و نقل مصرف بنزین بیش از فرآورده های نفتی دیگر است. میانگین مصرف روزانه بنزین در سال ۹۶ حدود ۸۰.۷ میلیون لیتر و در سال ۹۷ حدود ۸۷.۷ میلیون لیتر بوده است. در سال ۹۶ به طور میانگین روزانه ۵۱.۷ میلیون دلار یارانه (۱۳.۱ میلیون دلار یارانه بابت بنزین و ۳۸.۶ میلیون دلار یارانه بابت نفت گاز) پرداخت شده است.

از ویژگی های متفاوت حمل و نقل در ایران می توان به پایین بودن سرانه مالکیت خودرو ولی شدت انرژی بالا، ناوگان فرسوده سبک و سنگین، بالا بودن مصرف سوخت و آلایندگی خودروهای تولیدی کشور، پایین بودن طول خطوط ریلی در کشور و وضع نابسامان ناوگان موتورسیکلت و تولیدات آن اشاره کرد. به همین دلیل راهبردهای مهم برای کاهش شدت انرژی و مدیریت مصرف در بخش حمل و نقل به شرح زیر است:

- • منطقی کردن سهم هر یک از مدهای حمل و نقل از کل حمل و نقل کشور و توسعه حمل و نقل ریلی: در حمل و نقل درون شهری، میزان شدت انرژی اتوبوس، سه و نیم برابر، تاکسی ۲۲ برابر و خودروها شخصی ۲۶ برابر مترو است
- • کاهش مصرف سوخت در خودروهای تولیدی و ارتقای فناوری تولید خودرو و موتورسیکلت و حرکت به سمت تولید هیبریدی و الکتریکی: مصرف سوخت خودروهای تولیدی باید کاهش یابد.
- • ارتقای کیفیت و کارکرد ناوگان حمل و نقل کشور و نوسازی ناوگان سبک و سنگین: مطابق با آمار دریافت شده از نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا)، نزدیک به ۱.۳ میلیون دستگاه خودرو فرسوده سبک در ناوگان موجود است. نکته قابل توجه اینکه در پنج سال آینده بیش از ۱.۹ میلیون خودرو به تعداد خودروهای فرسوده اضافه خواهد شد.

- • اصلاح، تکمیل، بهبود و تدوین قوانین و مقررات و استانداردهای مرتبط با مصرف سوخت و حمل و نقل و نظارت بر اجرای صحیح آنها؛ تا کنون چهار استاندارد در بخش حمل و نقل تدوین و ابلاغ شده که استانداردهای مربوط به خودرو سبک، موتورسیکلت و موتور سنگین دیزل اجرایی شده و نیاز به عزم بالاتر و نظارت بیشتر به منظور اجرای بهتر است.
- • اصلاح و بهبود وضع ترافیک و کاهش تقاضای سفر با محوریت توسعه خدمات الکترونیک و توسعه حمل و نقل هوشمند
- • استفاده از سوخت‌های اقتصادی و سالم‌تر با رویکرد سوخت‌های تجدیدپذیر.
- • بهینه‌کردن کیفیت سوخت‌ها و دیگر فرآورده‌های نفتی مورد مصرف در خودروها و نحوه توزیع آنها.
- • فرهنگ‌سازی، آموزش و اطلاع‌رسانی.

مدیرعامل شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت